

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

278

Vragen van het lid **Middendorp** (VVD) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het artikel «Twitter, Facebook en Google gaan nepnieuws aanpakken»* (ingezonden 1 oktober 2018).

Antwoord van Minister **Ollongren** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 15 oktober 2018).

Vraag 1

Kent u het artikel «Twitter, Facebook en Google gaan nepnieuws aanpakken»¹ en «Facebook: in 2020 minder steun in verkiezingen VS»?²

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe beoordeelt u de berichten dat tech-ondernemingen, met name social media en zoekmachine-bedrijven, in de Verenigde Staten een rol hebben gespeeld in de campagne en zo invloed kunnen hebben gehad op de verkiezingen?

Antwoord 2

Het feit dat sociale mediabedrijven politieke partijen benaderen om hen bijvoorbeeld uit te leggen over de werking van de platforms of hun advertentiebeleid is aan de tech-ondernemingen zelf. Het is daarnaast ook aan de politieke partijen zelf of zij gebruik maken van de diensten van sociale mediabedrijven en op welke manier.

Vraag 3 en 4

Hoe beoordeelt u de gedachte dat tech-ondernemingen invloed kunnen hebben op verkiezingen, (lokale) volksraadplegingen of andere nationale of lokale politiek processen? In hoeverre acht u het waarschijnlijk dat dergelijke beïnvloeding in Nederland plaatsvond of kan vinden?

¹ «Twitter, Facebook en Google gaan nepnieuws aanpakken» <https://www.rtlz.nl/tech/artikel/4430101/gedragscode-sociale-media-tegen-nepnieuws> (26 september)

² Ad.nl, 21 september 2018

Antwoord 3 en 4

Tech-ondernemingen met een groot bereik kunnen potentieel invloed hebben op verkiezingen. Dit kan zowel positief zijn als negatief.

Tech-ondernemingen kunnen een belangrijke rol spelen in de informatievoorziening over politieke partijen waarna kiezers hun politieke voorkeur kunnen bepalen en hun stem kunnen uitbrengen. Informatie over politieke partijen kan toegankelijker gemaakt worden en kandidaten en campagnes kunnen zich op meer manieren tot potentiële kiezers wenden.

Uit gesprekken met tech-ondernemingen is naar voren gekomen dat zij hun diensten aanwenden om opkomst bevorderende boodschappen te brengen door mensen eraan te herinneren op verkiezingsdagen hun stem uit te brengen. Ook heeft bijvoorbeeld Facebook de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen via verschillende kanalen een aantal tips voor het herkennen van desinformatie verspreid en gemeenteraden geïnformeerd over het veilig gebruik van hun Facebook-accounts. Dat vind ik positief.

Een negatief effect kan zijn dat de juistheid en betrouwbaarheid van informatie niet altijd duidelijk is. Tech-ondernemingen zouden individuen gericht kunnen sturen in hun meningsvorming door het aanbieden van eenzijdige of gekleurde informatie. Daarnaast kunnen persoonsgegevens worden misbruikt door op intransparante wijze via microtargeting op mensen in te spelen.

In Nederland lijkt microtargeting door politieke partijen zich te beperken tot vormen van profiling die selecties van potentiële kiezers opleveren aan wie op internet in banners verkiezingsboodschappen kunnen worden verstrekt. Ik sluit niet uit dat ook in Nederland misbruik gemaakt zou kunnen worden van persoonsgegevens om verkiezingen te beïnvloeden. Er zijn mij hiervan echter geen voorbeelden bekend.

Vraag 5

Beschikt u over informatie of onderzoeken over de effecten van sociale media, internet-zoekmachines en andere digitale diensten bij verkiezingen, (lokale) volksraadplegingen of andere nationale of lokale politieke processen in Nederland? Zo ja, kunt u die met de Kamer delen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Nee, in mijn opdracht zijn er geen onderzoeken specifiek naar de effecten van sociale media, internet-zoekmachines en andere digitale diensten specifiek bij verkiezingen, (lokale) volksraadplegingen of andere nationale of lokale politieke processen in Nederland gedaan.

Vraag 6

Zijn er specifieke regels in Nederland of Europa voor tech-ondernemingen, sociale media en zoekmachines bij verkiezingen, (lokale) volksraadplegingen of andere nationale of lokale politieke processen, zoals in de Verenigde Staten bij de presidentsverkiezingen in 2016? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u deze met de Kamer delen?

Antwoord 6

Als voor het aanbieden van politieke advertenties persoonsgegevens worden verwerkt, is de AVG van toepassing. Daarin zijn regels neergelegd over de manier waarop gegevens worden verkregen en regels opgesteld over bijvoorbeeld transparantie. Daarnaast is politieke voorkeur als bijzonder persoonsgegeven aangemerkt, dat zonder expliciete toestemming van betrokkene niet mag worden verwerkt: de toestemming moet expliciet gevraagd én verkregen worden, en mag niet «verstopt» zitten in bijvoorbeeld de algemene voorwaarden.

Tevens is recentelijk door de Europese Commissie een pakket aan maatregelen voorgesteld omtrent veilige en eerlijke verkiezingen. Het BNC fiche daaromtrent wordt binnenkort aan uw Kamer gezonden.

Daarnaast is 26 september 2018 een «code of practice on disinformation», opgesteld door het Multi-stakeholder forum on online disinformation – hierin zitten bedrijven als Facebook, Google, Twitter, Wikipedia, journalisten en mediavertegenwoordigers – dat was samengesteld naar aanleiding van de mededeling van de Europese Commissie inzake de bestrijding van online desinformatie. De partijen die deze gedragscode (zullen) ondertekenen committeren zich aan het daarin afgesprokene, waaronder transparantie van

gesponsorde content (met name politieke advertenties) en de beperking van mogelijkheden tot «targeting».

Ik vind het positief dat bedrijven zelf tot een vrijwillige gedragscode zijn gekomen omdat zij op die manier laten zien dat hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.

Vraag 7

Hoe ziet u de verhouding in de regelgeving tussen de Europese Unie (EU) en Nederland? Welke bestuurslaag is primair verantwoordelijk voor het maken van regels? Hoe verhoudt zich de beschikbare kennis in Nederland tot die in de EU op dit nieuwe terrein?

Antwoord 7

De lidstaten zijn zelf verantwoordelijk voor het maken van regels rond verkiezingen en politieke partijen. Op dit gebied is geen bevoegdheid overgedragen om regelgeving op te stellen aan de EU.

Wanneer sprake is van grensoverschrijdende problematiek zoals privacy kan het zijn dat afspraken op EU-niveau daartoe beter geschikt zijn.

Nederland is echter geen voorstander van Europese regelgeving op het gebied van de verspreiding van desinformatie. Actuele kennis over verspreiding van desinformatie is met name beschikbaar bij maatschappelijke organisaties, private partijen en andere actoren, Nederlands en internationaal.

Vraag 8

Bent u voornemens verdere stappen te zetten om bij verkiezingen, (lokale) volksraadplegingen of andere nationale of lokale politieke processen beïnvloeding te voorkomen? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Het onderwerp «regels voor digitale politieke campagnes» is onderdeel van hetgeen waarover de Staatscommissie Parlementair Stelsel zich buigt. In een tussenrapportage hebben zij hierover reeds een en ander geschreven. Het kabinet hecht er waarde aan om, wanneer de Staatscommissie haar eindrapport uitbrengt, dat rapport inclusief eventuele aanbevelingen goed te kunnen bestuderen en met een kabinetsreactie te komen.

Daarnaast zijn in de Wet financiering politieke partijen regels (Wfpp) gesteld om mogelijke financiële beïnvloedingsrelaties van politieke partijen openbaar te maken. In de evaluatie van de Wfpp, die dit voorjaar aan u is aangeboden, worden aanbevelingen gedaan om de wet op een aantal onderdelen aan te scherpen. In de kabinetsreactie op dit evaluatierapport, die ik later dit najaar naar de Kamer zal sturen, zal ik op deze aanbevelingen reageren.

Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, zijn er in het kader van de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 kwetsbaarheidsanalyses uitgevoerd en heeft het kabinet op basis daarvan concrete maatregelen getroffen. De betrokken departementen en diensten staan doorlopend in nauw contact om informatie en signalen van mogelijke inmengingsactiviteiten te delen en te duiden en daarop zo nodig te acteren. Dit zal ook in de aanloop naar de verschillende verkiezingen in 2019 het geval zijn.

Vraag 9

Zou u de vragen voor de begrotingsbehandeling kunnen beantwoorden zodat deze bij de begrotingsbehandeling Binnenlandse Zaken kunnen worden betrokken?

Antwoord 9

Ja.